

ЗАГАЛЬНА ШКОЛА

УДК 37:33(477)"19/20"

ECONOMIC EDUCATION IN UKRAINE: FORMATION AND CURRENT STATE

ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА В УКРАЇНІ: СТАНОВЛЕННЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

Вадим Данильченко

здобувач 3 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньої програми «Освітні, педагогічні науки»
E-mail: danilchenko.vadim.job@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Vadym Danylchenko

getter of the 3st year of the third (educational and scientific) level of higher education of the educational program "Educational and Pedagogical Sciences"
E-mail: danilchenko.vadim.job@gmail.com
SHEI "Donbas State Pedagogical University", Ukraine

ABSTRACT

The article notes that the system of economic knowledge and practical skills necessary for the formation of economic experience, abilities, thinking, consciousness, behavior and culture is achieved in the process of obtaining economic education. It is well known that education, including economic education, affects the development of the national economy, the expansion of the country's economic opportunities, living standards, competitiveness, human capital formation, and acts as an implementer of the knowledge-based economic growth strategy, etc. Based on the views of domestic scholars, it is noted that in its development, economic education in Ukraine has passed three stages: the first – 90s of the XX century – early XXI century (development, approval and implementation of regulatory documents in the field of education, creation of new textbooks for economic education, curricula in economics, introduction of the subject "Fundamentals of Economics"); the second – 2005-2013 (introduction of public educational institutions). (state educational standards and the Bologna system were introduced, and the functions of economic education were clarified); the third – 2014 (new regulatory documents in the field of education were developed, approved and implemented). Having summarized the scientific views of representatives of psychological and pedagogical research, it is determined that economic education is a component of education, the process and result of mastering a set of systematized economic knowledge, skills, experience, economic culture, thinking and their practical application, which form the basis of self-realization of the

individual in the economic sphere of society and everyday life. It is emphasized that the leading role in the system of economic education is assigned to educational institutions, the quality of educational activities of which determines the successful formation of economic culture of the individual. Based on the analysis of regulatory documents in the field of education, scientific views of modern scholars, the purpose, objectives, tasks, principles, and target function of economic education are allocated. It is summarized that economic education is the basis of socialization of a person, a factor in the realization of economic freedoms of a democratic society and preparation of a person for economic life, the mechanism of which includes the assimilation of economic knowledge, transformation of economic knowledge into beliefs and attitudes, and acquisition of the ability to implement knowledge in economic reality.

Key words: *economic education, economic knowledge, stages, goal, objectives, tasks, principles, target function of economic education*

Актуальність теми. На сучасному етапі розвитку вітчизняного суспільства важливим є формування економічних знань. Як зауважив учений А. Колот, мають рацію ті економісти, які, використовуючи історичні порівняння, наголошують: якщо для меркантилістів багатством були лише гроші, у часи А. Сміта і Д. Рікардо багатство асоціювалося з накопиченням товарів, а в часи Р.Д. Рузвельта та Л. Ерхарда – із масовим платоспроможним попитом, то нині формується четверта форма багатства народів, а саме – економіка знань (Колот, 2006).

Під економікою знань вітчизняні вчені О. Вагонова, Т. Лапіна, Б. Маліцький, В. Шаповал, О. Юлдашев та ін. визначили три системно ув'язаних основних складники: освіта та навчання, що спрямовані на індустріальне запровадження новітніх знань у голови людей, формування високоінноваційного інформованого людського капіталу; спрямування науки, на генерування й індустріальне накопичення наукової інформації, стовідсоткове її залучення до освіти й виробництва; високотехнологічне виробництво, конкурентоспроможність якого визначалася б не близькістю до влади, а інноваційним рівнем, в умовах якого інновації стали б найістотнішим, іманентним чинником виживання підприємства в конкурентній боротьбі як на внутрішньому, так і зовнішньому ринках (Юлдашев, 2013). А. Колот зазначив, що це економіка, яка створює, поширює та використовує знання для забезпечення власного зростання й конкурентоспроможності, економіка, яка не лише використовує знання в різноманітних формах, а й генерує їх як високотехнологічну, наукову продукцію та висококваліфіковані послуги (Колот, 2006).

Систему економічних знань і практичних умінь, необхідних для формування економічного досвіду, здібностей, мислення, свідомості, поведінки та культури, досягають у процесі отримання економічної освіти. Загальновідомо, що освіта, зокрема й економічна, впливає на розвиток національної економіки, розширення економічних можливостей країни, рівень життя, конкурентоспроможність, формування людського капіталу, є реалізатором стратегії економічного зростання на основі знань тощо.

Отже, система освіти має створювати умови для самореалізації та творчого розвитку особистості, формувати систему моральних цінностей, сприяти культурній ідентичності та реалізації особистісного потенціалу, навчати діяти «зі знанням справи», успішно жити в умовах сучасного світу, тобто

сприяти формуванню освіченої, вихованої, гармонійно розвиненої особистості, яка знає, чого хоче в житті та як цього досягти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему економічної освіти досліджують представники різних галузей знань: філософи вивчають галузь філософського знання про сутність економічного буття людини в багатовекторному полі соціуму й гуманістичному аспекті. (В. Андрущенко, О. Бойко, О. Бондаренко, Є. Ємельяненко, В. Куценко, Т. Соболюкова, В. Шинкарук та ін.); психологи – вплив зовнішніх економічних чинників на поведінку й самопочуття людини, психологічні основи взаємодії та ділового спілкування, механізми прийняття управлінських рішень, особливості розподілу влади й повноважень у галузі освіти й культури, розроблення науково обґрунтованих критеріїв та методів добору управлінських кадрів тощо (В. Бочелюк, М. Бутко, В. Комаровська, Г. Ложкін, А. Неживенко, Т. Пепа та ін.); соціологи вивчають дії економічних законів, закономірності розвитку економічних і соціальних відносин, життєдіяльність людей (Ю. Івасюк, Т. Купрій, Л. Лясота, С. Матвеев та ін.); педагоги досліджують зміст і методику економічної освіти й виховання (М. Криловець, В. Кулішов, В. Мадзігон, Т. Назаренко, І Пронікова, Г. Товканець, О. Топузов, В. Яценко та ін.).

Історичний аспект розвитку економічної освіти в Україні розглянули М. Євтух, О. Проніков, І. Пронікова, які окреслили в історичній ретроспективі (XIX – початок XX століття) ідеї зародження та створення системи розвитку вітчизняної економічної освіти, обґрунтували можливості використання продуктивних ідей, досвіду в сучасних закладах освіти України; Ю. Моргун розкрив узаємозв'язок історичного досвіду другої половини XIX ст. – початку XX ст. із сучасними тенденціями розвитку економічної освіти; Л. Медвідь, І. Міщенко висвітлили питання розбудови системи освіти на українських землях із другої половини XIX – до початку XX ст.; В. Радченко дослідив реалізацію нової парадигми економічної освіти в Україні з 90-их рр. XX ст. – до XXI ст.

У теоретичних і практичних дослідженнях вітчизняні вчені розв'язують різнопланові питання щодо економіки в закладах освіти України: стан розвитку економічної освіти в закладах загальної середньої освіти України (Г. Авер'янова, С. Волянська, Н. Гончарова, І. Каменєва, Ю. Моргун, О. Патрикеєва, В. Терес, О. Юхимович та ін.); особливості економічної освіти в закладах вищої освіти (Л. Бурдонос, Н. Красман, Г. Лозова, Л. Сиротенко, О. Шевчук); підготовку та підвищення кваліфікації педагогів, які викладають предмети економічного спрямування (А. Довгань, І. Жорова, І. Прокопенко, В. Рисін, З. Філончук, О. Часникова, І. Шпак та ін.).

Водночас дослідження засвідчують, що розгляду педагогічних аспектів економічної освіти, її сутності та сучасному розумінню не приділено належної уваги.

Формулювання цілей (мета) статті, постановка завдання. Мета статті полягає в теоретичному аналізі сутності поняття «економічна освіта» та його сучасного розуміння.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Послуговуючись поглядами вітчизняних учених (М. Євтух, Ю. Моргун, О. Проніков, І. Пронікова, В. Радченко та ін.), зазначимо, що у своєму розвитку економічна освіта в Україні пройшла три етапи:

– перший – 90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. (розроблено, затверджено та впроваджено нормативні документи в галузі освіти: Державна національна програма «Освіта. Україна ХХІ століття» (1994 р.), Закон України «Про загальну середню освіту» (1999 р.), «Критерії оцінювання досягнень учнів у системі загальної середньої освіти» (2000 р.), Концепція загальної середньої освіти (12-річна школа) (2001 р.), «Національна доктрина розвитку освіти» (17 квітня 2002 р.), Закон України «Про вищу освіту» (2002 р.), Концепція розвитку економічної освіти в Україні (04.12.2003 р.), Концепція розвитку профільного навчання в загальноосвітніх школах України (2003 р.), Державний стандарт базової та повної освіти (2004 р.) та ін.; створено нові підручники для економічної освіти, навчальні програми з економіки (економічних дисциплін), навчально-методичні матеріали для закладів освіти, уведено обов'язковий предмет «Основи економіки»);

– другий – 2005-2013 рр. (позитивне: упроваджено державні освітні стандарти, уточнено функції економічної освіти (набуття компетентностей), упроваджено Болонську систему тощо; негативне: ухвалено рішення, що суперечать завданням створення в Україні нової високоякісної парадигми економічної освіти, скасовано ЗНО з економіки, із Державного стандарту вищої школи виведено предмет «Основи економічної теорії» як нормативний (обов'язковий для вивчення студентами всіх спеціальностей) та включено в перелік вибіркових дисциплін, а також у закладах загальної середньої освіти з обов'язкових виведено предмет «Економіка»);

– третій (етап формування та реалізації нової парадигми економічної освіти в Україні) – 2014 р. (розроблено, затверджено та впроваджено нові нормативні документи в галузі освіти: Закон України «Про вищу освіту» (2014 р.), «Про наукову і науково-технічну діяльність» (2015 р.), «Про освіту» (2017 р.), «Про фахову передвищу освіту» (2019 р.), «Типова освітня програма закладів загальної середньої освіти III ступеня» (2018 р.), Стандарти вищої освіти за спеціальностями для першого (бакалаврського) та другого магістерського рівня вищої освіти та ін.) (Радченко, 2020).

Логіка дослідження потребує з'ясування сутності поняття «економічна освіта». Аналіз поглядів вітчизняних учених, педагогів-практиків уможлиблює зазначити, що економічна освіта – це:

– процес засвоєння знань, умінь і навичок для формування соціально-психологічних якостей особистості з економічним мисленням (Нісімчук, Падалка, & Шпак, 2000, с. 65);

– засіб для розвитку економічного мислення, що реалізується як економічна поведінка людини (Пронікова, 2018, с. 219);

– комплекс соціально-економічних знань, умінь і навичок для забезпечення розвитку економічної культури та свідомості як особистості, так і суспільства (Ковчин, 2019, с. 4);

– частина неперервної професійної освіти, яка орієнтована на формування конкурентоспроможного, затребуваного на ринку праці фахівця та передбачає формування в нього під час навчання та виховання економічних компетенцій (ключових, професійних і додаткових) за профілями підготовки на різних рівнях професійної освіти (Синиця, & Осьмірко, 2017, с. 73);

– ділянка науки про економіку, яка досліджує поточний стан розвитку навчальних засобів і педагогічних методів, використовуваних для вивчення економіки на всіх рівнях освіти, рівень економічної грамотності різних груп і чинники, які впливають на нього (Назаренко, 2020, с. 5).

У науковій літературі (Г. Дутка, Т. Назаренко, О. Топузов та ін.) економічну освіту розглядають із двох позицій:

– професійно-економічної – комплекс фундаментальної економічної підготовки та спеціальних знань (професійна підготовка майбутніх економістів);

– загальноекономічної – комплекс соціально-економічних знань, умінь і навичок, які необхідні особистості для розвитку економічної культури, свідомості (набір певних економічних знань, якими володіє особистість) (Дутка, 2017).

Отже, аналіз поглядів учених уможливує зазначити, що економічна освіта – це складник освіти, процес і результат засвоєння сукупності систематизованих економічних знань, умінь, навичок, досвіду, економічної культури, мислення та їх практичне застосування, що є основою самореалізації особистості в економічній галузі суспільства та повсякденному житті.

Підкреслимо, що провідну роль у системі економічної освіти відведено саме закладам (загальної середньої, фахової передвищої, вищої) освіти, від якості освітньої діяльності яких залежить успішне становлення економічної культури особистості. Отже, основна мета економічної освіти – розвиток демократичної громадянської культури та формування позитивного ставлення до праці; основна задача для всіх ступенів економічної освіти – не так передача закумуляованих у цій галузі знань, умінь, навичок, цінностей, як розвиток здібностей самостійно діяти, приймати рішення в умовах динамічного економічного середовища (Назаренко, 2020).

Зважаємо на думку авторів «Концепції економічної освіти в гімназії та ліцеї України», які виокремили основні завдання економічної освіти в ліцеї та гімназії, та вважаємо їх дотичними для всіх рівнів освіти:

– сприяти розбудові громадянського суспільства;

– формувати в здобувачів уміння узгоджувати власні дії з інтересами громади;

– формувати світогляд учнівської молоді, що відповідає сучасним уявленням про економічну галузь;

– розвивати здібності здобувачів приймати рішення та самостійно діяти в умовах динамічного економічного середовища;

– навчати учнівську молодь формулювати цілі та завдання, розробляти плани для їх досягнення, прогнозувати та нівелювати ризики;

– формувати уміння вільного, свідомого економічного вибору;

– удосконалювати вміння ухвалювати рішення й оцінювати їх ефективність, раціонально використовувати ресурси;

– генерувати вміння зіставляти власну економічну поведінку з правовими та моральними нормами суспільства;

– готувати учнівську молодь до взаємодії з різними фінансовими інститутами: банками, фондами, ринками, податковою системою тощо;

– формувати здатність брати на себе відповідальність за кінцевий результат власної та колективної діяльності, ініціативність, відкритість до нових ідей;

– розвивати загальну економічну культуру та грамотність, виробляючи адекватні уявлення про світ, суть економічних явищ і процесів через широкую прикладну діяльність;

– прищеплювати систему цінностей та розвивати індивідуальні особливості здобувачів у процесі набуття базових знань для кращого розуміння трудових, економічних і технічних процесів, які відбуваються в комплексах індустріальних суспільств;

– розробляти відповідні технології та засоби навчання економічної освіти учнівської молоді;

– мотивувати учнівську молодь ефективно управляти власною економічною діяльністю, використовувати ресурси та дотримуватись відповідальної економічної поведінки під час обміну, збуття та споживання товарів і послуг;

– надавати учнівській молоді алгоритм формування навичок, необхідних для розкриття їх потенціалу, участі у все більш взаємопов'язаній світовій економіці, і як наслідок – трансформації кращих робочих місць у краще життя (Назаренко, 2020).

Розвиток економічної освіти ґрунтується на принципах, визначених у Концепції розвитку економічної освіти та регульованих Законами України «Про освіту» (2017 р.), «Про вищу освіту» (2014 р.): суспільна корисність економічних знань; соціальна справедливість, толерантність, суспільна злагода й партнерство всіх учасників економічної освітньої діяльності; гуманізм, демократичність, відкритість і доступність економічної освіти; соціальна обґрунтованість економічного мислення в кожній галузі професійної діяльності; поєднання фундаментальності та фаховості різноманітних освітніх програм, заснованих на індивідуалізації підготовки економічних кадрів відповідно до попиту на ринку праці; безперервність економічної освіти, її системність та систематичність; інноваційність змісту економічної освіти; відповідність якості освітніх послуг потребам особи, соціальним і професійним групам країни та іноземним громадянам; адаптація світового досвіду та збереження кращих вітчизняних освітянських традицій, розширення міжнародного співробітництва; державна підтримка підготовки фахівців; інтеграція економічної освіти й наукових досліджень (Концепція розвитку економічної освіти, 2003).

У сучасному розумінні економічної освіти важливо окреслити її цільову функцію – формування компетентностей, зокрема й економічної. На основі аналізу нормативних документів у галузі освіти, наукових поглядів сучасних учених (Г. Білак, Л. Ковальчук, В. Проскура, Г. Реброва, Г. Товканець, І. Харченко та ін.), виокремимо зміст економічної компетентності: уміння генерувати нові ідеї й ініціативи та втілювати їх у життя для підвищення як власного соціального статусу та добробуту, так і розвитку суспільства й держави, уміння раціонально поводити себе як споживач, ефективно використовувати індивідуальні заощадження, приймати доцільні рішення в галузі зайнятості, фінансів тощо (Нова Концепція української школи, 2016); здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (Професійний стандарт, 2020); здатність до аналізу та синтезу економічної інформації; здатність застосовувати економічні

знання практично; здатність адаптуватися до нових економічних ситуацій; системне розуміння перенесення знань; інноваційні здібності; модерація (здатність керувати групою колег, партнерів за допомогою адміністративно-управлінських методів); здатність до інтеграції, спонукання висловлювати різні думки та підходи; здатність до стимулювання креативної економічної поведінки (Білак, Проскура, & Товканець, 2024); здатність використовувати інтелектуальні (пізнавальні), навчальні, прикладні уміння, а також уміння економічного моделювання (Назаренко, 2020).

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Економічна освіта є основою соціалізації особистості, чинником реалізації економічних свобод демократичного суспільства та підготовки людини до економічного життя, механізм якої включає засвоєння економічних знань, перетворення економічних знань у переконання та установки, набуття вміння реалізовувати знання в економічній дійсності.

Отже, у сучасних умовах розвитку вітчизняного суспільства важливим для економічної освіти є якісна підготовка особистості до суспільного життя, вироблення абсолютно нового підходу до економічного виховання – орієнтир на реальний внесок в економічне відродження України, формування творчо мислячих особистостей, здатних до вдосконалення та оновлення власних економічних знань, умінь і навичок, пошуку неординарних рішень, стимулювання креативної економічної поведінки, адаптації в нових економічних ситуаціях.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

Дутка, Г. (2017). Сучасний стан та перспективи розвитку економічної освіти в Україні. *Nauki Ekonomiczne*, (25). S. 125–141.

Ковчин, Н.А. (2019). Роль шкільної економічної освіти у формуванні підприємницької компетентності старшокласників. *Педагогічна освіта: теорія і практика*: Зб. наук. праць / гол. ред. Лабунець В.М. Кам'янець-Подільський, (26 (1-2019)). С. 112–117.

Колот, А. (2006). Фундаменталізація та індивідуалізація економічної освіти як провідні тенденції її розвитку. *Вища школа*, (1). С. 59–71.

Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року. Схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. № 988-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249613934>.

Концепція розвитку економічної освіти в Україні. Рішення колегії міністерства освіти і науки України від 04.12.2003 № 12/7-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v12_7290-03#Text

Назаренко, Т.Г. (2020). Концепція економічної освіти в гімназії та ліцеї України. Київ : Педагогічна думка, 38 с.

Нісімчук, А.С., Падалка, О.С., & Шпак, О.Т. (2000). Сучасні педагогічні технології: навч. посібник. Київ, 368 с.

Пронікова, І.В. (2018). Базові поняття економічної освіти школярів в Україні (кінець ХХ – початок ХХІ століття). *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету*. Серія : Педагогічні науки. (151(1)). С. 218–221.

Проскура, В., Товканець, Г., & Білак, Г. (2024). Економічна

компетентність у розвитку професійної майстерності майбутнього педагога. *Економічний простір*, (190), С. 122–127.

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». Наказ Мінекономіки № 2736 від 23.12.2020 р. URL: <http://surl.li/ecfvh>

Радченко, В.В. (2020). Об'єктивність змін і реалії суб'єктивізму в обґрунтуванні парадигмальних підходів до формування і реалізації економічної освіти в сучасній Україні. *Нова парадигма економічної освіти у контексті інноваційної моделі розвитку вітчизняної освіти*: зб. наук. праць II Міжнародної науково-практичної конференції, 25 листопада 2020 р. Київ: Вид-во НПУ імені М.П.Драгоманова, С. 7–12.

Синиця, Т. В., & Осьмірко, І. В. (2017). Роль неперервної економічної освіти в розвитку професійних компетенцій фахівця. Теоретичні та практичні проблеми розвитку сучасної економічної науки: Матер. наук.-метод. семінару викладачів економічного факультету ХНПУ імені Г.С.Сковороди. Харків, ХНПУ, С. 72–76.

Юлдашев, О. (2013). Інноваційна освіта і наука в Україні. *Персонал*, (6). С. 98–109.

REFERENCES

Dutka, H. (2017). Suchasnyi stan ta perspektyvy rozvytku ekonomichnoi osvity v Ukraini. *Nauki Ekonomiczne*, (25). S. 125–141. [in Ukrainian].

Kovchyn, N.A. (2019). Rol shkilnoi ekonomichnoi osvity u formuvanni pidpriemnytskoi kompetentnosti starshoklasnykiv. *Pedahohichna osvita: teoriia i praktyka: Zb. nauk. prats / hol. red. Labunets V.M. Kamianets-Podilskyi*, (26 (1-2019)). S. 112–117. [in Ukrainian].

Kolot, A. (2006). Fundamentalizatsiia ta indyvidualizatsiia ekonomichnoi osvity yak providni tendentsii yii rozvytku. *Vyshcha shkola*, (1). S. 59–71. [in Ukrainian].

Kontseptsiiia realizatsii derzhavnoi polityky u sferi reformuvannia zahalnoi serednoi osvity «Nova ukrainska shkola» na period do 2029 roku. Skhvaleno rozporiadzhenniam Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 14 hrudnia 2016 r. № 988-r. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/249613934>. [in Ukrainian].

Kontseptsiiia rozvytku ekonomichnoi osvity v Ukraini. Rishennia kolehii ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 04.12.2003 № 12/7-4. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v12_7290-03#Text [in Ukrainian].

Nazarenko, T.H. (2020). Kontseptsiiia ekonomichnoi osvity v himnazii ta litsei Ukrainy. Kyiv : Pedahohichna dumka, 38 s. [in Ukrainian]

Nisimchuk, A.S., Padalka, O.S., & Shpak, O.T. (2000). Suchasni pedahohichni tekhnolohii: navch. posibnyk. Kyiv, 368 s. [in Ukrainian].

Pronikova, I.V. (2018). Bazovi poniattia ekonomichnoi osvity shkoliariv v Ukraini (kinets KhKh – pochatok KhKhI stolittia). *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu. Seriiia : Pedahohichni nauky*. (151(1)). S. 218–221. [in Ukrainian].

Proskura, V., Tovkanets, H., & Bilak, H. (2024). Ekonomichna kompetentnist u rozvytku profesiinoi maisternosti maibutnoho pedahoha. *Ekonomicnyi prostir*, (190),

S. 122–127. [in Ukrainian].

Profesiinyi standart za profesiinyamy «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel zakladu zahalnoi serednoi osvity», «Vchytel z pochatkovoї osvity (z dyplomom molodshoho spetsialista)». Nakaz Minekonomiky № 2736 vid 23.12.2020 r. URL: <http://surl.li/ecfvh> [in Ukrainian].

Radchenko, V.V. (2020). Obiektivnist zmin i realii subiektivizmu v obgruntuvanni paradyhmalnykh pidkhodiv do formuvannia i realizatsii ekonomichnoi osvity v suchasniї Ukraini. Nova paradyhma ekonomichnoi osvity u konteksti innovatsiinoї modeli rozvytku vitchyznianoї osvity: zb. nauk. prats II Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 25 lystopada 2020 r. Kyiv: Vyd-vo NPU imeni M.P.Drahomanova, S. 7–12. [in Ukrainian].

Synytsia, T. V., & Osmirko, I. V. (2017). Rol neperervnoi ekonomichnoi osvity v rozvytku profesiinykh kompetentsii fakhivtsia. Teoretychni ta praktychni problemy rozvytku suchasnoi ekonomichnoi nauky: Mater. nauk.-metod. seminaru vykladachiv ekonomichnoho fakultetu KhNPU imeni H.S.Skovorody. Kharkiv, KhNPU, S. 72–76. [in Ukrainian].

Yuldashev, O. (2013). Innovatsiina osvita i nauka v Ukraini. Personal, (6). S. 98–109. [in Ukrainian].

АНОТАЦІЯ

У статті зазначено, що систему економічних знань і практичних умінь, необхідних для формування економічного досвіду, здібностей, мислення, свідомості, поведінки та культури, досягають у процесі отримання економічної освіти. Загальновідомо, що освіта, зокрема й економічна, впливає на розвиток національної економіки, розширення економічних можливостей країни, рівень життя, конкурентоспроможність, формування людського капіталу, є реалізатором стратегії економічного зростання на основі знань тощо. Послугуючись поглядами вітчизняних учених, зазначено, що у своєму розвитку економічна освіта в Україні пройшла три етапи: перший – 90-ті рр. ХХ ст. – поч. ХХІ ст. (розроблено, затверджено та впроваджено нормативні документи в галузі освіти, створено нові підручники для економічної освіти, навчальні програми з економіки, уведено предмет «Основи економіки»); другий – 2005-2013 рр. (упроваджено державні освітні стандарти, Болонську систему, уточнено функції економічної освіти); третій – 2014 р. (розроблено, затверджено та впроваджено нові нормативні документи в галузі освіти). Узагальнивши наукові погляди представників психолого-педагогічних досліджень, визначено, що економічна освіта – це складник освіти, процес і результат засвоєння сукупності систематизованих економічних знань, умінь, навичок, досвіду, економічної культури, мислення та їх практичне застосування, що є основою самореалізації особистості в економічній галузі суспільства та повсякденному житті. Підкреслено, що провідну роль у системі економічної освіти відведено саме закладам освіти, від якості освітньої діяльності яких залежить успішне становлення економічної культури особистості. На основі аналізу нормативних документів у галузі освіти, наукових поглядів сучасних учених, виокремлено мету, задачі, завдання, принципи, цільову функцію економічної освіти. Підсумовано, що економічна освіта є основою соціалізації особистості, чинником реалізації економічних свобод демократичного

суспільства та підготовки людини до економічного життя, механізм якої включає засвоєння економічних знань, перетворення економічних знань у переконання та установки, набуття вміння реалізовувати знання в економічній дійсності.

Ключові слова: економічна освіта, економічні знання, етапи, мета, задачі, завдання, принципи, цільова функція економічної освіти

УДК 37.015.31:33(477)

**ECONOMIC EDUCATION OF STUDENTS IN UKRAINE: CONTENT,
PRIORITY AREAS OF DEVELOPMENT**

**ЕКОНОМІЧНА ОСВІТА УЧНІВСЬКОЇ МОЛОДІ В УКРАЇНІ: ЗМІСТ,
ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ**

Світлана Саяпіна

доктор педагогічних наук, професор,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Svetlana Sayapina

D.Sc. in Pedagogy, Professor,
E-mail: svetlana.sayapina65@gmail.com
ORCID 0000-0001-5808-7020
SHEI “Donbas State Pedagogical University”, Ukraine

Олександр Твердохліб

здобувач 3 курсу третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти освітньої програми «Освітні, педагогічні науки»
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет», Україна

Oleksandr Tverdokhlib

getter of the 3st year of the third (educational and scientific) level of higher education of the educational program “Educational and Pedagogical Sciences”
E-mail: tverdokhlib.oleksandr@gmail.com
SHEI “Donbas State Pedagogical University”, Ukraine

ABSTRACT

The article notes that, in accordance with the needs of the time, economic education should be actively developed, which acts as the “alpha and omega” of social knowledge, promotes the formation of economic culture, the development of economic thinking based on a deep understanding of economic processes, which allows analyzing the facts and phenomena of economic life, factors and ways of solving economic problems, establishing links and relationships between them, makes it possible to create and function an effective market space, which is an important component of the public life of the country and individuals. It is determined that economic education is an important component of personal development and progress, the process of obtaining economic knowledge, skills, abilities and experience to achieve results – the formation of economic competence, development of economic culture, thinking, consciousness, which is realized in the form of economic behavior of the individual. It is emphasized that the purpose of economic education of students is the transfer, assimilation and accumulation of economic knowledge, skills and abilities aimed at developing rational economic behavior, forming an economic style